

Transseksüel aktivist Demet Demir ile röportaj

İSTANBUL-LGBTT Sivil Toplum Girişimi

Pazartesi 2 Mart 2009, yazar [Bülent Tegün](#)

Birçok nefret suçu işleniyor. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinden dolayı, bir çok eşcinsel, travesti ve transseksüel öldürülüyor. Nefret suçunun yasalarda yer alması gerekiyor. Anayasa'da eşitlik varsa, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği maddesinin yasalarda yer alması gerekiyor. Anayasa'da ayrımcılık yapmak suç ama bu, kadın ve erkek için geçerli. Gerçi bu da bir ayrımcılık ama bir pozitif ayrımcılık olarak devletin böyle bir yasa çıkartması gerekiyor.

TE : Merhaba, Turquie Européenne olarak Türkiye'deki travestilerin transseksüellerin ve her türlü cinsel azınlıkların durumu ve sorunlarıyla ilgili bir röportaj yapmak istedik. Bize öncelikle Demet, kendinden bahsedebilir misin ? Hangi kentte doğdun, nasıl bir sosyal çevrede ve ailede yetiştin ?

Demet Demir : Ben Yalova doğumluyum, 1961'de doğdum. 47 yaşımdayım. Bir on gün sonra 48'e basacağım. Ailem yoksul bir aile idi. Annemle babam, ben 5 yaşındayken ayrıldılar. İstanbul'a gelip yerleştik. Daha sonraki hayatımı İstanbul'da devam ettiriyorum. Hala da İstanbul'da oturuyorum. Geçmişimde, öğrencilik yıllarımda politik olayların, hareketlerin içerisinde yer aldım ve bu devam etti. Daha sonra, cinsel haklar konusunda 21, 22 yıl oluyor yer aldım. Cinsel haklar konusunda aktivitelerde bulundum ; gayler lezbiyenler transseksüeller ve biseksüellerin sorunlarıyla ilgili. 22 yıldır da bunun mücadelesini veriyorum. Hem politik partilerde, hem **İnsan Hakları Derneği**'nde, hem de eşcinsel örgütlerinde yer aldım. Hala devam ediyor, burayı da yeni açtık, bir buçuk ay oldu. Politik mücadelemizi şimdi **İstanbul LGBTT Sivil Toplum Girişimi** (*Lezbiyen-Gay-Biseksüel-Travesti-Transseksüel*) olarak sürdürüyoruz. İstanbul'da olduğumuz için yerel bir hareket olarak başlattık bunu. Dernekleşme gibi bir niyetimiz var, dernekleşmeyi düşünüyoruz. O yüzden, şu anda bunu yapıyoruz.

TE : Kendini cinsiyet kimliği olarak nasıl tanımlıyorsun ? Kadın olarak, transseksüel olarak veya bir başka biçimde ... ?

Demet Demir : Cinsiyet kimliği olarak transseksüel bir kadınıyorum. Kendimi bu şekilde niteliyorum. Devlet tarafından da kadın kimliğimle tanıyorum. Kadın kimliğim var. Ameliyat olduktan sonra, mahkemeye başvurup kadın kimliğimi aldım. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, kadın bir vatandaşım.

Biz insanların cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri o kadar geniş ki bir yelpaze gibi ... Heteroseksüeller, biseksüeller, eşcinseller, gayler, lezbiyenler ve bunun içinde travestiler, transseksüeller de var. Ben transseksüel bir kadınıyorum. Transseksüel erkekler de var, yani ameliyat olup erkek olan kadınlar. Bunların alt bölümleri de var, lezbiyen transseksüeller, biseksüel transseksüeller de var. Gay transseksüeller var, yani kadinken erkek oluyor ama erkekle hayat yaşamayı tercih ediyor. Biseksüel olan da var, o kadar geniş ki cinsel yönelimler. Ama insanların çoğunluğu heteroseksüelliğe sığınıyor. Aslında heteroseksüellik de eşcinsellik kadar azınlıkta sayılır. Çünkü aslında dünyada biseksüellik daha çok yaygın. İnsanlar bunu bastırıyorlar ama bir zaman sonra açığa çıkıyor.

TE : Peki, Türkiye'de cinsel azınlıkların durumu hakkında, özellikle de günlük hayatta karşılaştığınız zorluklar ve ayrımcılıklar konusunda detaylı bilgi verebilir misin ?

Demet Demir : Ben 30 yıldır Taksim'i biliyorum ve 20 yıldır da Taksim'de yaşıyorum. Cinsiyet kimliğim nedeniyle çok fazla şiddet yaşadık biz. Bizim kuşak çok fazla şiddet yaşadı. 12 Eylül askeri darbesini

gördük, onun yasaları hala devam ediyor. O kadar çok dayak yedik ki ... Gözaltı süresi o zamanlar bir hafta, on gündü, şimdi bir güne düşürüldü. Bir dönem 2000'li yılların başında bir rahatlama vardı, birkaç yıl ama bu AKP'nin gelmesiyle birlikte sistematik olarak baskı ve şiddet artmaya başladı. Bu 2003'lerde "**teşhircilik yasası**" çıkarıldı, bundan para cezası kesildi insanlara. Teşhircilik, cinsel organını göstermektir ama sen kapalı kıyafetle gözaltına alınıyorsun, mahkemeye bile gönderilmiyorsun, gözaltındaki kağıtların oraya gidiyor, para cezası geliyor ! Biz bunu iptal ettirdik, bir kampanya yapıp. Daha sonra, bu iki üç yıl önce değişen **Medeni Kanun**'a göre, bu sefer **Kabahatlar Kanunu**'na soktular bunu. Birçok travesti, transseksüel yolda yürürken, ister seks işçiliği yapsın ya da yapmasın, alınıyor, "hayasız hareket"ten yine para cezası kesiliyor.

Bir çok ev mühürlendi. Yeni yasada fuhuş yapmak yasak değil ama fuhuşa aracılık etmek suç. Ama burada önemli bir nokta var, bu ülkede travesti ve transseksüellerin % 99'u geçimini seks işçiliğinden sağlıyor. Başka iş olanağı yok ! Devlet sana iş vermiyor. Özel sektör iş vermiyor. Peki nasıl yaşayacak travesti ve transseksüeller ? İşyerlerinde, devlet veya özel sektör olsun bir çalışma kotası talep ediyoruz. Cezaevinden çıkanlar ve sakatlar için uygulanan bir çalışma kotası var. Gerçi bu da bir ayrımcılık ama bir pozitif ayrımcılık olarak devletin böyle bir yasa çıkartması gerekiyor. Birşeyle düzene girene kadar biz bundan yararlanmak istiyoruz. Devletin böyle bir yasa çıkartması gerekiyor. İki üç yıl önce eşcinsel örgütleri tarafından bir yasa önerisi verildi ama devlet bunu kabul etmedi. Anayasa'da ayrımcılık yapmak suç ama bu, kadın ve erkek için geçerli. Eşcinseller için cinsel yönelim, travesti ve transseksüeller için de cinsiyet kimliği istedik ama devlet bunu görmemezlikten geldi. Çünkü burada şey var, eğer bu ayrımcılık yasası yürürlüğe girseydi, birçok travesti ve transseksüel, eşcinsel bundan yararlanacaktı.

Birçok **nefret suçu** işleniyor. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinden dolayı, bir çok eşcinsel, travesti ve transseksüel öldürülüyor. Ama failler bu suçtan ya yakalanmıyor ya da yakalananlar "namus indirimi" yönünden "bana pasif ilişki teklif etti, ben de öldürdüm diyor". Aslında öyle değil; soyuyor, öldürüyor ama böylece cezasını hafifletiyor. Böyle olmaması gerekiyor, nefret suçunun yasalarda yer alması gerekiyor. Anayasa'da eşitlik varsa, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği maddesinin anayasada yer alması gerekiyor.

Kabahatlar Kanunu'ndan ceza getirdiler. 2007'nin sonlarından itibaren bize başvurulardan öğrendik ki seks işçiliği yapan travesti ve transseksüellerin mahkeme kararıyla terapiye gönderilmesini getirmişler ! Bu Hitler yasalarına benziyor. Biz buna itiraz ettik ve iki mahkemede kazandık. Çünkü devletin izin verdiği genelevler var, o halde oradakilerin de psikiyatrik muayeneye gitmesi gerekiyor. Bu şuna benziyor, sana deli muayenesi yapıp akıl hastanesine tıkacak, orada ne olduğu belli olmayan ilaçlar verecekler ve seni öldürecekler orada yavaş yavaş... Bu devletin çözüm araması değil, yok etmesidir. Sana yaşama hakkı tanımıyor, seks işçiliği yaptırmıyor, diğer iş alanlarında çalışma hakkı vermiyor, sonuçta seni bir akıl hastanesine tıkmak gibi bir niyeti var, yani çok yönlü bir baskı sözkonusu !

TE : Peki Demet, yaklaşık olarak Türkiye'de ne kadar cinsel azınlık var ve kendi aralarında nasıl bir dayanışma var ?

Demet Demir : Bunun için çok net bir rakam vermemiz mümkün değil. Türkiye genelinde, görünür olan travesti ve transseksüellerden bahsederek, sayı 5 binden fazla. Ama aslında, görünmeyen travesti ve transseksüeller var, erkek kılığındalar ama onlar da travesti ve transseksüeller. Toplum ve aile baskısı, işyerlerinde çalışma durumlarından dolayı. Ama bunlar açılmıyor ve kimliğini yaşayamıyorlar. Aynı durum, eşcinseller için de geçerli. Kaç eşcinsel, gay ve lezbiyen açık kimliğiyle ben buyum diyebiliyor ? Bu aysberg gibi, ucunu görebiliyoruz ama asıl büyük kitle, çok fazlası altta. Bunun için bir rakam vermek doğru değil ama yani milyonları kapsar.

TE : Sivil Toplum Örgütlerinden bahsetmek gerekirse ki siz de yeni kurdunuz, kaç tane var ?

Demet Demir : Şu an Türkiye'de yasal dernek olarak 4 dernek var. İzmir'de iki tane oluşum var. Diyarbakır'da bir tane daha oldu. Bir de Eskişehir'de var bir oluşum. Onlar oluşum, biz Sivil Toplum Girişimiyiz, dernekleşme yolundayız. Birkaç tane de sanal gruplar falan vardı ama aktivist olarak **EHP** (Emekçi Hareket Partisi) ve onun LGBTT komisyonu var. Onlarla geçenlerde ortak bir eylem yapıldı. Eskişehir'de bir transseksüeli polisler dövmüştü ve onun üzerine bir basın açıklaması yapmıştık. Bir de

partilerden bahsederek, Türkiye’de ilk olarak cinsiyet kimliğini tüzüğüne koyan parti **ÖDP** (Özgürlük ve Dayanışma Partisi). 1996 yılında hayata geçirildi. Bir de **DSİP**’in de (Devrimci İşçi Sosyalist Partisi) böyle bir maddesi var. Daha sonra **DTP** (Demokratik Toplum Partisi) koymuştu, onların da cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği maddesi var. Yani tüzüklerinde açıkça madde bulunan partiler bunlar.

TE : Bir de sanırım cinsel azınlıkları politikada temsil etmek adına **ÖDP**’den bir adaylığın olmuştu Demet ...

Demet Demir : Evet, 1999’da yerel seçimlerde, o zaman hem yerel, hem de genel seçim vardı ama ben yerel seçimlerde **ÖDP Beyoğlu Belediye Meclisi** adayydım, Türkiye’nin ilk transseksüel aday olarak. 2007 genel seçimlerinde ise **Isparta milletvekili** adayydım. Parti böyle bir öneri getirmişti ve aday olmuştum. Çünkü İstanbul’da seçime girilmemişti. Genel seçimlerde de, yerel seçimlerde olduğu gibi yine ilk transseksüel aday benim. Yani orada kazanamadık ama önemli olan aday gösterilmemizdi.

TE : Son olarak, Türkiye’nin AB (Avrupa Birliği) süreci konusunda ne düşünüyorsun ? Türkiye AB’ye tam üye olduktan sonra, cinsel azınlıkların kimliği ve yaşamları konusunda ne gibi gelişmeler olabilir ?

Demet Demir : AB’ye girdiğimiz zaman, bu yasaların değişmesi gerekecek. Ya girme sürecinde değişmesi, ya da girdikten kısa bir süre sonra değiştirilmesi gerekecek. Aslında Avrupa Birliği bunu da dayatıyor, Kürt sorunu, Ermeni sorunu ve işçi hakları gibi ... Türkiye bunu çok açmıyor, dile getirmiyor eşcinsel haklarını, LGBTT haklarını. Tabii, girdiğimiz zaman örgütlenme hakkımız, çalışma hakkımız olacak, cinsiyet değiştirmeyi kolaylaştıracak maddeler olacak. Birçok taleplerimiz var ve bunların daha da kolaylaşacağını düşünüyorum.

TE : Çok teşekkür ediyoruz Demet.

Demet Demir : Biz de teşekkür ediyoruz.

Istanbul, 25 Şubat 2009

[İSTANBUL-LGBTT Sivil Toplum Girişimi](#)